

Coloanțele, abonamentele și orice cereri relative la expediție precum și costuurile privitoare la redacție, se trimit pe numele casierului GH. NICOLAU directorul școlii de băieți No. 3 Piatra-N., actualmintre revisor școlar al jud. Nemptu.

ABONAMENT: Învățătorii și institutorii din alte județe precum și persoanele care nu-s în corpul didactic vor plăti ca abonament 4 lei pe an.

Abonamentul se va plăti înainte.

„PROPĂȘIREA”

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

Județul Nemptu

APARE ODATA PE LUNA

Anul IV. — Piatra N. — 15 Aprilie și Mai 1900 — No 8 și 9

Din conferințele generale ale membrilor corpului didactic primar urban și rural din județul Nemptu.
ținute în Piatra-N. de la 13—19 Aprilie 1900.

Deschiderea Conferinților

La 13 Aprilie dimineață—ședință cu secțiunile unite—conferințele au fost președate de către D-l Gr. Butureanu, Inspectorul Învățămîntului primar și normal-primar al circumscripțiunii a III-a Iași, care, prin discursul D-său de deschidere, arată: evoluțiunea universului, formarea și evoluția pămîntului, nascerea vieții pe pămînt, apariția și dezvoltarea omului, factorii culturii sale, importanța șc. fisico-naturale, rolul institutorului și învățătorului în res-

pîndirea adevărurilor științifice și terminînd, declară conferințele deschise; apoi da cuvîntul D-lui Gh. N. Nicolau directorul școlii No. 3 de băieți din Piatra-N., noul revisor școlar al județului Nîmțu.

D-l Gh. Nicolau îea cuvîntul:

Stimate Colege și Colegi,

Prezența Domnului Inspector școlar în mijlocul nostru e o mare încurajare spre munca cu înțelepciune ce vom pune în îndeplinirea scopului pentru care suntem adunați aici. Unii dintre noi au avut chiar fericirea de a avea pe D-l Gr. Buțureanu, ca unul din cei mai buni profesori, cari încă de pe băncile școlii a dat scumpe povețe și a arătat calea rodnică în învățămînt. De aceea — prin vocea mea, fiind ast-fel ocazia — să-i aducem o-magii de recunoștință și devotament, și să-i urăm mai întîi *Bună venire între noi*; apoi să ne dea voie a-i adresa felicitările noastre de sf. serbători ale Pascelor: — D-le Inspector, Sf. serbători ale Invierei să le ajungeți sănătoși mulți și fericiți ani: să puteți lucra ca și până acum pentru învățămînt, spre a da folositoare rodnice pentru fericirea fiecărui locuitor și prosperarea țerei pe cale morală, economică și intelectuală.

Doamnelor și Domnilor,

Imi veți da voie a vă dice și D-vastră *Bine ați venit* și sunt vesel că am ocazia a vă felicita de Sf. Serbători ale Pascelor: să le ajungeți mulți și fericiți ani

și să muncim împreună cu dragoste pentru propașirea — sub toate raporturile — a Patriei noastre.

Acum, îmi permit a vorbi și eu câteva cuvinte relativ la conferințe:

Scopul acestor conferințe e scump, și foloșele mari și multe: 1). Că odată pe an ne întâlnim cu toți la un loc, cu care ocazie ne mai familiarizăm, ne consfătuim împreună, ne arătăm păsurile, legătura colegială se împunernicesce și se încheagă astfel o solidaritate, care — când e sincera — dă totdeauna rîde strălucite. Apoi, de un interes capital e și înprospătarea cunoștințelor, sistematizarea lor, spre a capata o unitate de vederi, de ore-ce cu toții lucrăm la acelaș ogor și pentru acelaș scop.

În conferințele din acest an, avem a ne ocupa cu științele naturale.

De și acest obiect se pare că nu are o deosebită importanță; totuși dându-i-se o cuvenită atențiune se va vedea ca e de mare însemnatate.

De cîtva timp starea economică a țării noastre merge din ce în ce spre decadență.

Acēsta a contribuit mult la criza financiară prin care trece acum țara, plus cei câțiva ani reî, în cari înundațiile au adus enorme pagube — și totală secetă, lipsa de cereale și nutriment la vite; dar pe lângă acestea, cea mai mare cauză a crizei, o cred eu că e alta:

De la 1821 încōce, adică de când țera noastră a început a se reorganiza pe cale culturală, s'a dat un mare avînt instrucțiunei, cea ce a adus renascerea atît de

mult așteptată. Pentru a avea funcționarii necesari, a fost nevoie de multe școli de toate gradele. De la un timp locurile treptat treptat s'aun complectat: dar gustul de a înveța carte s'a dezvoltat tot mai mult, ajungând până și în masa de jos a poporului — până la agricultor. — Mult folositoare ar fi fost această pornire, dacă, după ce aun învețat multă, puțină carte, cei mai mulți copii s'ar fi dat și la profesiunile părinților lor: munca câmpului, comerț etc. Inșă din contra, e de ajuns ca fiul de locuitor să scie puțin scrie și citi, pentru ca numele de funcționar să-i răpescă ori-ce gând de a urma pe părinții sei în faptă și port. A ajuns acum ca pentru un post de ajutor de notar sau factor rural cu 20-30 lei lunar, să fie câte 10-20 candidați; iar agriculturii, industriei, comerțului, cari aduc bogăția lor și a țerei, nu li dau nici-o importanță.

Streinii inșă aun știut că acestea sunt brățelele de aur și prin diferite insinuări, aun profitat de naivitatea noastră și aun pus mâna pe aceste comori ale țerei noastre.

Iată deci cauzele crizei.

De această stare și școla până mai eri era de vină; căci înveța numai carte în mod teoretic: cunoscunți fără nici un folos practic.

Sciunțele naturale mai înainte nu erau printre obiectele de învețămint în cursul primar, și chiar de când s'a prevedut în programa analitică, nu li se dă multă atenție. Acest studiu inșă predat metodic și practic, urmăresce cele 3 scopuri de căpitenie: material, formal și moral.

1). Sciunțele naturale ne învețā a cunosce anima-

lele, plantele, mineralele; cu alte cuvinte produsele naturii foarte necesare fiecărui om, pe cari cu cât le vom cunoște mai bine, cu atât vom avea de la ele mai mare folos și vom ști a ne feri de daune. Tote ramurile ocupațiilor omenesci: industrie, agricultură etc., trag folose și se bazează pe acest studiu. Iată dar scopul material către care să tindem.

2). Punându-se sub ochii copiilor plantele și animalele; observând părțile, culorile, formele; la fizică, de pildă, cercetând — cum dice A. Diesterweg — fenomenele naturii și căutând a înțelege prin experiență legile după cari se întâmplă acele fenomene, li se ageresc sensurile, facultățile intuitive, câștigă reprezentări, îi deprinde a cugeta, raționa; cu un cuvint li se dezvoltă inteligența și stărnesc sentimentul estetic; se atinge prin urmare al doilea scop: *formal*.

3). Din această studiere amănunțită, elevii ved înțelepciunea cu care sunt întocmite toate în natura, îi face să și întărească credința în D-deu, a cărui mărire o vestesc și cea mai mică florică; pe de o altă parte prin observare și experiență—cunoscând legile naturii, cărora sunt supuse toate corpurile și fenomenele, vom putea scăpa de superstițiuni și vom fi în stare a înțelege cum se cuvine a tot puternicia unui D-deu.

Iată cum putem ajunge și la al 3 scop prin dezvoltarea sentimentului religios: *la scopul moral*. Tote acestea pregătesc calea spre o muncă rațională și cu folos.

Insa științele naturale vor da folosele așteptate a-

tunci când nu se vor preda numai teoretic părțile și însușirile animalelor, plantelor, mineralelor etc; ci se vor arata și descrie, la animale de pildă, viața și obiceiurile lor, precum și raportul în care stau ele cu noi; când vom cunoște diferitele izvoare ale comorilor pământului și cum și prin ce meșteșug pot ele ajunge să fie folosite; când, cunoscând legile naturii la care sunt supuse toate fenomenele, le vom putea întrebuința în serviciul nostru.

Dacă vom conduce pe copii — cu deosebire a țaranului—cum din lucru cu totul nebăgat în seamă, se pot scote foloșe mari. De ex. un strat de pământ chiar, lucrat cu ei, în care am pus semințe de valoare foarte mică, știută de ei; cultivându-l, toamna culegând tot împreună rodele, socotim folosul înștit de cât costul—și tot așa și cu altele, copiii se vor convinge de mici despre comorile ascunse în pământul Patriei noastre. Făcându-se apoi comparație cu viața săracăcioasă, nesănătoasă, nesigură de funcționar, se va înrădăcina în inima lor dragostea de muncă și se vor îndrepta încetul cu încetul spre agricultură, meșteșug, comerț, etc.

Atunci vom avea dreptul să sperăm că fie-care locuitor va ajunge avut, fericit, și va capata o mai mare iubire de moșia strămoșescă—de patrie.

Atunci brățara de aur — starea economică — va sta în mâna românilor și scutpa noastră Patrie n'ar mai ajunge a fi expusă la crize financiare.

Deci, venirea în discuțiune a acestui obiect de studiu e tocmai la timp.

Din cele expuse pe scurt reesă că acest studiu e de

cea mai mare importanță în școlile primare și pentru ea pe viitor să dea rîdele dorite, avem a ne ocupa în aceste conferințe cu: I. revederea cunoștințelor acestui studiu; II. tratarea metodică: a). a exercițiilor intuitive, b) a sc.-fizico-naturale și c). stabilirea normelor după care să se urmeze în predare; III. găsirea mijloacelor de a procura materialul didactic cu elevii și prin ei. Prin aceasta se sădesce în elev spiritul de inițiativă: se deșteaptă emulațiunea și se contribuie la independența cugetării copilului: îl familiarizăm cu natura — comora tuturor bunătăților — capătă sentimente nobile și puterea de a cugeta prin sine însuși și a se exprima prin viu graiu. Numai astfel elevului — terminând cele 4 clase — îi va rămănea sădit în suflet puterea de a judeca, de a utiliza în viață cunoștințele capătate, de a căpăta dragostea către meserie și muncă. Tote acestea țara le ascăptă de la noi — mai ales de la învățători, căror li e incredințat viitorul populațiunei curat romănesci.

Terminând, vom trece în secțiunii pentru a începe discuțiunile, pe care nu ne indoim că ne vom sili a li face să fie rodnice.

Câte o oră pe di vom forma și cor, cîntând cîntece de predat în școlă.

GH. NICOLAU

ARTA DE A SE RECREA

CONFERINȚA

Domnelor și Domnilor

O lege a naturii este munca; nimeni nu se poate sustrage de la dinsa. — în stare normală fiind — fără a risca să cunoască desastrosele urmări a lipsei de muncă și de acțiune. Orî încotro ne am întorce ochii, vedem o mișcare, o forfotelă, o luptă ne întreruptă, un fel de dute-vino fără sfîrșit, avînd tôte ca motor principal: trebuința de a munci, și ca scop: îndeplinirea interese-lor fie căruia.

Om fără nevoi, fără interese nu există și îndeplini-rea acestor nevoi, acestor interese, necesităză munca mai mult sau mai puțin întinsă.

A pretinde existența repaosului absolut la o ființă, e tot una cu a cere sorelui să nu mai lumineze, pămîntului să nu se mai învîrtă, focului să nu mai distrugă, naturii să nu mai fie natură.

Vorbînd de om, munca lui este *fisică* când corpul și cu elementele lui ca maschi, oșe etc. sunt autorii unei munci, și *intelectuală* când creerul este autorul unei ast-fel de munci.

Munca acésta, fie ca fisică, fie intelectuală, nu este absolutul neîntreruptă avînd în vedere un individ, căci ea avînd un substrat material (corpul), exercitarea ei are un resunet imediat în organul motor și prin urmare o sleire de forțe cu timpul, sleire care impune o încetare

provisorie a activității pentru recâștigarea elementelor pierdute, cu alte cuvinte nu poți munci fără întrerupere căci nu te ajută corpul la o muncă fizică și creerul la o muncă intelectuală.

Omul nu e o mașină ca să o poți în mișcare și să o oprești când porțesci; omul, dacă nu-l oprești la timp se oprește el, căci natura e mai tare ca omul și natura—prin mijlocele de care dispune, îl pune în imposibilitate de a munci.

Orî ce muncă dar are un capet, orî ce activitate are o întrerupere, o paușă mai scurtă orî mai lungă și întrebuițarea aceștea, sau mai bine dis : modul cum se întrebuițeză acēșta paușă, este subiectul acestei conferințe.

Am arătat mai sus că acēșta paușă este necesară, absolut necesară. In adevăr, ce s'ar întâmpla cu cine-va care ar căuta să muncēșcă într'o direcție ore care mai mult de cât îi permite organismul lui? Bună oră un om care muncesce mult cu creerul, cum sunt profesorii de orî ce grad; munca lor le istovesce forțele disponibile într'un timp care depinde de constituție și de virstă, in tot casul un timp limitat.

A căuta să treci peste măsura obicinuită, este a se supune de bună voie la desagramente diferite, cari îl fac neapt de a reincepe la timpul hotărit munca.

Surmenajul intelectual, bōlă rezultată din cauza abuzului de muncă intelectuală, este astă-đi o bōlă umnitor de răspândită in lumea ômenilor de cabinet, in lumea ômenilor cari lucrēză mai mult cu mintea; un asemenea om, nu pōte fi fericit căci un corp nesănătos nu

se poate mulțumi cu o știință vastă dar stérpă și neaptă de a fi întrebuințată din cauza miserabilei stări a corpului. Sănătatea e mai bună de cât toate — dice Românul — și mintea sănătoasă e numai într'un corp sănătos — dicea latinul — și o muncă nerațională și nerațional prelungită, dă rezultate cari ne fac sa regretăm că proverbele de mai sus sunt așa de adeverate.

În școli (mai ales în școlile superioare ori speciale) se fac mari abuzuri în acest sens. În apropierea diferitelor examene, mulți caută să câștige într'un timp relativ scurt, ceea ce n'au voit sau n'au putut să câștige într'un an ori în ani întregi. Muncesc (în timpul examenelor). 14-16 ore și mai mult din 24 ore, muncă intelectuală care e cea mai covârșitoare, fără pauze raționale, fără recreări bine înțelese și numai în contra obiceiului lor care era de a nu lucra de cât puțin dacă nu forte puțin; acestea sunt lucruri experimentate de toți cred.

Îmi reamintesc — și-mi reamintesc bine pentru că nu e de mult, — de examenele noastre de diplomă: e în timpul verii și e di de la 4 dim. până la 8 seara adică tocmai 16 ore. Cât timp credeți că se întrebuințază în fie care di din aceste 16 ore în școla normală pentru preparare înaintea diplomei ori a examenelor?

Fără să am pretenția că spun un lucru mare și fără téma de a fi desmințit, eu dic că majoritatea elevilor citiau 12-13 din 16 ore pe di, mai mult încă. unii și noptea până târziu.

Lucrurile astea le am vedut și presupun că prin multe părți s'o fi întimplând aidoma.

Cari sunt urmările ac stei nesocotite întrebunțării a timpului?

— Multe și desastrose: primele urmări erau sdruncinarea sănătății: dureri de stomah, migrene, dureri de ochi, lipsa de poftă de mâncare (rara avis la un intern), digestii anevoioase și toată seria de bôle obișnuite mai cu sêmă a tubului digestiv.

Acestea erau urmările cele mai imediate și cele mai neînăturabile. E colosal căta chinină și antipliyrină se consuma la noi în timpul examenelor—ajunsesse lucru de nici nu te mai întreba doctorul ce bôla ai.

Ceia ce vrâu să constat este că toți cei bolnavi erau puși în imposibilitate de a mai citi după pofta inimii; iata dar unde duce o înțelegere greșită a întrebunțării timpului — numai căte-va zile o muncă titanică și neobișnuită cu organismul lor, dar și natura își resbuna curînd de tot, făcându-i neapți de a mai lupta.

În loc de folos, pagubă; în loc de bucurie, suferare; în loc de sănătate, bôla; și tôte astea: pagubă, suferare, bôla, numai din cauza nechibzuinței și a lipsei de pause atât de bine făcetóre în ori ce muncă cu mult mai puțin încordata de cât cea despre care vorbim.

Dar nu e numai atât și pentru a dovedi cea ce vrâu să spun, o să fac o comparație banală dar adevărată:

Să dicem că cine-va n'a mâncat de erî (lucru rar în țera noastră, căci Românul nu môle de fôme când are ce mânca) să dicem că n'a mâncat de erî și că adî pe inserate a făcut și el rost de a mânca o cantitate echivalentă cu cantitatea necesară într'o di și jumătate; rezultatul e departe de a fi strălucit, din contra: se bolnăvesce și în loc să asimileze substanțele necesare corpului, el perde și o mare parte din cele avute deja. Surplusul de hrană îi face reu după cum surplusul de muncă îi face tot reu. — Așa e cazul cu abusul de muncă în-

lectuală de care am vorbit mai sus; elevul care a căutat să-și câștige cunoștințele sale să și le improspăteze într'un timp scurt și cu o intensitate mare, nu numai că nu câștigă cunoștințe noi, dar chiar pe cele care le are le amestecă și le confundă așa de mult, în cât la urma urmelor, găsești că în capul lui e un talmeș-balmeș, o amestecătură ridicolă și periculoasă, care îl face să regretre—de și târziu,—munca lui perdută în zadar.

Nu e lucru rar și nu e de neașteptat dar, de a primi la examene, de la băeți buni, răspunsuri mai pre jos de ori ce mediocritate: Zelul lor cel mare și reu întrebuintat îi pedepsește.

Am vorbit, luând exemple din școlă, și mai ales din școlile mai superioare, pentru că aci se presintă mai ales cazurile de cari vorbii și pentru că sunt lucruri pe cari le am vedut; dar întocmai ca în școlă, se întâmplă și în societate, natura având aceleași legi pentru toți.

* * *

Am vedut cum excesul de muncă, fie fizică, fie intelectuală, nu aduce de cât reu și iar reu din toate punctele de vedere; — e cea mai neiertată greșală în contra căreia trebuie să luptăm fie prin școlă, fie prin alți factori, pentru a o înlătura, căci surmenajul intelectual îndelungat, duce la cele mai dezastrușe rezultate. El ne dă numărul cel mare de nevropați și de dezechilibrați cari otrăvesc lumea prin emanațiunile creierului lor bolnav și obosit, prin vederile lor absurde și ridicule, ca fiind rezultatul unor gândiri neîntrerupte intelectuale. — Surmenajul intelectual este acela care ne dă generații bolnave la trup și la spirit, tipuri de miserie fiziologică, incapabili de cea mai mică activitate fizică, din cauza că nu sunt deprinși cu dinsa, omenii cari prin cultura lor ar fi de mare folos omenirii, dar căror omenii le lipsese lucrul cel mai principal și mai trebuincios unei

culturii adică dreptă judecata și bunul simț de a întrebuițea cultura lor cu pricepere, spre folosul omenirii, iar nu spre nimicirea ei.

* * *

Din cele spuse până aci reiese că e nevoie de a întrerupe munca fizică ori intelectuală la un timp anumit, adică atunci când oboseala ne îndemnă la acesta. Tot din cele spuse rezultă că pauza acesta, oprirea de a lucra se impune dacă nu voim să ne predispunem la neajunsurile de cari am pomenit mai sus.

Pauza sau repaosul l-am putea clasifica în repaos absolut și relativ.

Repaosul absolut este *somnul*; odată cu somnul orice activitate e întreruptă și corpul își câștigă ceea ce a pierdut în timpul zilei; e repaosul cel mai firesc și cel mai folositor tot odată; el nu poate fi înlocuit prin nimic și nici nu trebuie amânat, — sunt unii cari caută să înlăture somnul prin tot felul de mijloace în scopul de a-și continua citirea vre unei cărți cari îl pasionază s'au în scopul de a nu părăsi cercul în care se distrează, în care petrece; lucrul e posibil (de a amâna somnul) căci omul dispune de tot felul de excitante în acest scop —; să nu uităm însă că natura nu se lasă păcălită de un cine-va și că ea își pretinde dreptul ei cu insistență. Nu putem amâna somnul fără a nu ne produce nouă pagubă și asta e natural.

Mai este și un alt-fel de repaos, anume cel relativ; repaosul relativ își are origina în tendința spiritului de a varia lucrările și de aci vine că recrearea unora constă numai în variarea lucrărilor.

În țesă generală recrearea rezultă din întrebuițarea rațională a timpului destinat repaosului relativ în acțiuni ușoare și plăcute, menite a regenera corpul și spiritul de munca de peste zi.

Contrarul recreării este *plictisela*, cel mai mare vrăjmas al omului, autorul lenei, motorul moral al crimelor și distrugătorul fericirii după care alergă totă lumea până la moarte.

* * *

Plictisela! Nu-ți trebuie să cauți mult ca să găsești oameni cari se plictisesc: nu trebuie să-i cauți și să-i cercetezi căci îți spun ei singuri.

Nu e rar să auzi în timpul nostru care oferă mai mult ca ori care altul mijloace de a nu te plictisi, nu e rar să auzi vorbe ca: «Nu știu ce să mă fac, moncher». Mă plictisesc teribil, am să 'nebunesc dac-oi mai duce-o așa. Nu pot să înțeleg pe imbecilii ăștia pe cari îi vezi că muncesc mereu și cu toate astea sunt veseli, au poftă de mâncare și nu se plictisesc . . . uf plictisela!. Luchipuiți: aseră am stat la cărți până la 4, credeam să mă distrez: am pierdut ca tot d'ama din cauza că nu pot să mă lin atențiunea încordată, am plecat plictisit. — Adă m'am sculat la 12 cu migrenă, n'am putut să dejuniez mai nimic. Am stat tolanit vre o 2 cėsuri fără să pot închide ochii, pân'ce-a venit nesuferitul de X să mă asasineze cu pretențiile lui savante . . . ce dobitoc: Nu știu ce să mă fac. M'am dus la club și am făcut o partidă de șah vre-o două ore: m'am ales cu durere de cap dar cel puțin am câștigat partida. . . O! joc minunat șah, pariez pe cât vrei că nici N. nu mă bate.

Diseră mergi cu mine la Luther, știți? Dă Mitică un banchet că l'a avansat. Ce mai chef o să-i tragem! 4 butoie de bere. Ce mai chef! . . . Pote că m'oi distra. Nu cred . . . uf plictisela!... Imi vine să mă omor singur!... —Că n'ai face reu, deti: Tot cam acolo ai să ajungi la urma urmei.

Păi bine Domnule, trai e asta care-l duci D-ta ori iad? Vrei să te recreedă d-ta? Vrei să te distrezi? Pentru

ce? De ce să te recreezi? Ca să te recreezi trebuie să ai pentru ce, să li muncit, să te fi obosit, să-ți fi pus trupul și mintea la muncă, la gimnastică: și atunci înțeleg dorința D-tale de a te recrea.

Ți-e necaz pe cei ce muncesc și totuși sunt veseli și mulțumiți și la muncă și în orele lor de repaos? Dar nu știi D-ta că cine n'a gustat amarul nu știe ce e zaharul? El a muncit, s'a ostenit și distracțiile pentru diunsul sunt nise daruri ceresci cari îl răsplătesc insutul de osteneala pe care a pus-o în muncă pe care ori ce om e dator să o facă. Cum ceri D-ta să fie tot d-a una senin ori tot d'a una plõe, cum ceri să fie toți bogați ori toți săraci, cum prefinzi să te distrezi meru ori să muncești meru. Sorele vine dupe plõe, răsul după plâns, bucuria după supărare, resplata după fapta și recrearea după muncă.

Nu-ți-e rușine să spui că te plictisești? Copiit sunt copiit dar i-ai vedut tu vre-o dată plictisiti? I-ai vedut vre-o dată fără ocupație fie mai seriösă (cât poți preinde de la un copil), fie joc.

Cum nu-ți-e rușine ție ca un copil să înțelgă mai bine rostul vieții ca tine iar tu să nu-ți poți dibui drumul pe cari trebuie să mergi?

Cine l-a învețat pe copil și pe tine nu? Sau dacă nu te învață nimeni de ce nu-ți aduci aminte de ceia ce faceat tu când ai fost copil? Știi cine te învață atunci? Natura. Natura pe care copilul o urmöză: o ascultă involuntar și de care ascultă cu plăcere, natura în contra căreia tu lupți din răspuțeri fără să o poți nimici, dar care la urmă te va răsplăti cum meriți.

Un copil știe să se recreeze iar tu nu. Natura îi dă ghes copilului să sară, să cânte, să se jõe în aer liber, să alerge, să înöte, și el le face töte astea și e vesel și e îmbujorat de sănătate și de vioiciune, umple casa de bucurie, de lumină și de vieță când vine să te mângăe,

să te împărtășească și pe tine din fericirea lui, din ne-grăita lui mulțumire.

Ai da tu mult să fii ca dânsul dar nu poți căci dupe cum ți-am spus tu lupți contra naturii.

Credî tu că e natural să stai până la 4 la cărți și să te scoli la 12 pentru a te apuca să mănânci imediat? Credî tu că în fumul îmbăcsit de prin cafenele e aerul cel curat, e mirosul îmbătător de verdéță, e lumina, e viața de care e plin aerul din afara orașului, din pădure, de la câmp, de pe malul apei?.

Credî tu că în jurul a 4 butoae cu bere din care bei până te faci vită la trup și la minte, credî tu că acolo te trimete natura să-ți recâștigi forțele pierdute?

Vedi dragul meu că nu scii să te recreezi?.

A sci să te recreezi e o artă tot atât de mare ca aceia de a sci să muncești, de a sci să faci bine ori rău.

Dōmnelor și Domnilor, e adevărat că o muncă bine chibzuită cu bune intenții și rațional făcută, e plăcută: dar omul n'ar fi fericit pe deplin, s'ar lipsi de o bună parte din darurile cu cari Dumnezeu a înzestrat lumea, dacă timpul liber de care dispune n'ar sci să-l întrebuinteze într'un mod fericit.

Omului i-e dat să guste în viața lui și din cupa fericirii și din a nefericirii și meritul lui e cu atât mai mare cu cât cu mai multă chibzuință scie să înlătore neplăcerile la care e expus pentru a gusta mai mult din fericirea cea sănătoasă și de mulțumire dătatōre.

Un om care nu muncește nu pōte să fie fericit pentru că nu se pōte recrea: un om care muncește nu pōte să fie fericit dacă nu scie a se recrea. Fericirea și plăcerea și-le pōte procura omul în multe feluri, dar meritul este să scii a alege căci sunt plăceri între plăceri. Poporul dice: Calea care duce la iad e largă, e frumoasă, cu flori și cu pomi dar la capătul ei este iadul, tot așa e și cu noi: îți poți găsi drept recreare multe plăceri

și de tot felul cari te atrag mai mult de cât altele, cari te seduc prin aparența și strălucirea lor, dar cari în fond demască cea mai orăbă înșelăciune și cel mai nepătruns abis.

Să ne păzim de toate acestea căci ele nu ne dau fericirea adevărată, ci înșelăciunea, nu sănătatea ci hola, nu plăcerea ci vițiul.

Ești obosit de la școală, de la cancelarie, de la ocupațiunea ta în sine, pentru a te reîntorci după un timp anumit înapoi la muncă: ai stat la masă și vrei să te distrezi, ai nevoie de aer, de lumină ori de repaos: nu intra într'o cafenea căci nu acolo vei găsi cea ce cauți: deschide ușa numai și ai să te miri ce e acolo! Abia vezi că prin o cetă de fum chipuri sarbede, spălăcite în jurul meselor; lumina murdară a lămpilor îți arată fața lor obosită și ochii lor storși de nesomn. E un sgomot înăuntru de voci, de mese, de haine trântite, de râsete, un fel de tumult fără început și fără sfârșit ca clocotul unei mașini ori ca sgomotul unei ape.

O duhore caldă de aer vițiat, stătut, de miros de cărciumă te copleșește, te înăbușă iar ochii ți-s întepați de fumul care ca o cetă se lasă pentru a ascunde parcă pe cei care vin aici pentru . . . ce ironie! pentru ca să-și câștige sănătatea și să respire un aer curat în urma muncii de peste zi.

Tu care cauți vindecarea oboselei tale, fugi de acolo căci nu e cea ce cauți; îi vezi? Stan aci ore întregi ori de geaba ori își perd sănătatea și punga în cărți, ori beau și când ies, ies bolnavi, plictisiți, mai oboșiți de cum au intrat, cu capul greu, nervoși, supărați, răcoarea de afară îl impresionează neplăcut, până ce-l împedecă mîntea și-l face să vadă clar că acolo de unde a plecat și-a lăsat și sănătatea și buna dispoziție și punga. — Se duce acasă și spectacolul nu e sfârșit: își bruschează nevasta și copiii, nu-i place nimic, trântesc ușile și scaunele și se

culcă bombănind. A doua zi se scolă anevoe cu desgust pentru muncă și-și blastemă viața pentru că «e condamnat» să trăească din munca lui.

De sigur că nu acesta e viața fericită, nu așa să recâștigă forțele pierdute.

Dar țeranul. Munca lui e mai mult corporală, e o muncă, care în mare parte se îndeplinesce în aer liber, în natură. Obosela tot o simte și pentru a-și recâștiga forțele are nevoie mai mult de somn de cât de recreare.

Nu vreau să afirm prin acesta că țeranului nu-i e permis sau nu are nevoie de o recreare propriu disă, de distracții, nu; dar în raport cu omul cult, el nu are pretenția de-ași procura distracții așa de rafinate.

Cum își găsește însă, țeranul nostru distracțiile? Tôtă săptămâna muncește dacă are ce, dacă nu, stă degéba și nu i se légă nimic de mână. Sărbătoreă însă, și Duminica se duce la cârciumă în sat și își bea tot până și mintea; asta e distracția lor cea mai obișnuită, când ar putea să găsească altele cari în adevér să fie și sănătose și recreative. Invetătorul și preotul, alte orî și câți-va locuitorî mai cioplîți își dau mai pretutindenea mare silință de a deschide ochiî săténului la peirea sigură spre care merge: Alcoolismul. Cât de bine n'ar fi dacă în loc de a se duce la cârciumă, s'ar duce în dimineța sărbătorii la Biserică, să-și inalte sufletul, să-și inobileze inima și să se mângâe prin cuvintul preotului de tôte necazurile lumești, asta nu e numai o recreare ci e însăși viața, e caracterul format, e moralitatea sădită în mintea și în inima lui; exemplele nenumărate de credință, de perseverență, de iubirea aprópelui, de devotament, pe care le aude în biserică, l-ar face mai bun, mai drept, mai iubitor și cu o mai mare putere de rezistență în viață. Atunci și-ar cunoșce scopul pentru care e creat și nu și-ar mai blestema viața dicénd că el e făcut numai să suferă, căci atunci ar sci să deosebescă bunul de rău, ade-

vărul de minciună, ar sci să-și procure fericirea posibilă căci ar cunoște-o în ce constă.

După biserică, învățătorul ar face mult când ar vrea; aci îi vine rolul lui de apostol al științei, de luminator al poporului, și cât de frumos ar fi ca în loc să se ducă poporul la cârciumă să vie de la biserică la școală. Biserica și școla!. Cei doi luceferi cari ne au ținut adunați în jurul aceluiasi stég și ne au purtat teferi prin vălmășagul vécurilor păstrându-ne limba și credința.

La școală, prin cuvintări înaintea poporului și prin graiul lui ar căuta să ridice perdeaua de pe ochii vulgului desvélind încet și cu prudență câte un colț al vélului în dosul căruia se înalță în totă splendoră lor credința și știința. Ar lămuri învățătorul tot felul de chestiuni cari ar putea interesa poporul la îndeplinirea nevoilor lui. I-ar deschide mintea la folosele enorme pe cari cultura le aduce omului. I-ar îndrepta pașii spre calea binelui și ar demasca răul ori unde ar fi el. Asta ar fi adevărată recreare a țeranului iar nu cârciuma. Țeranul în urma muncii de peste săptămână n'are nevoc numai de o recreare fizică cum stă faptul la omul de cabinet, ci și de o recreare intelectuală, o desmortire a minții și a inimii.

Nu cârciuma! Acolo nu e de cât bôla, acolo se plămădesc urele între frați și crimele, acolo sub povara otrăvii pe cari o beați li se tămpește mintea, li se aprinde singele, li se înghiață toate simțirile mai nobile și mai sănătose. Otrava e otravă ori cât de plăcută ar fi ea, dar efectele nu i se pot șterge. — Alcoolismul este rezultatul final al recreării cum o înțeleg unii țerani, bôla cea mai grozavă și mai periculôsă.

El—alcoolismul—este viermele care rôde din rădăcină viața unui popor și în contra lui trebuie luptat cu forțe unite.

Așa e obiceiul la țeran și chiar la unii din orășeni cu ôre care pretenții de cultură, dar mai ales la țerani.

Nici un act principal al vieții nu-l sfințesc ei fără bețură; dacă e o naștere în familie, bețură nu lipsese pentru ca noul născut să vie cu noroc și cu belșug în casă; dacă e nuntă, nici nu mai vorbesc.

Dacă e morțe beați de supărare după imormântare, dacă e serbătore ori patron beați de bucurie ca să cinstească amintirea serbătorii. La supărare ca și la bucurie, la învoeli, la facerea unui contract, la vinderea unei vite, bea pentru că a vândut-o, dacă o cumpără bea pentru că a cumparat-o (aldămașul), la sărăcie bea din cinstea altora pentru ca să-și uile sărăcia, dacă e bogat bea pentru că are de unde; nu e un act făcut de un teran fără să-l consfințească prin bețură. Bea ca să se mângâie și să se întărească, bea otravă ca să se facă sănătos și-și perde sănătatea ca să se mângâie.

Alcoolul, fie țuică, rachiu, vin, basamac—căci acestea le beați țeranii, fie luat ca apetisant cum dice că-liau boerii, fie luat ca să se magnetizeze, ca să se drăgă cum dice mahalagii, fie că-l beați ca să-și prindă inima, ca să-și deschidă inima, ori ca să-și înece aleanurile și necazurile cum dice „talpa țării“, alcoolul e tot otravă și tot ca atare lucrează.

Cred împreună cu D-stră că acesta nu însemnează distracție, nu însemnează recreare de ore ce recrearea e menită a repara perderile simțite din ostenela de peste zi, iar nu a te ruina mai mult încă.

La oraș ca și la țară, e tot așa, numai că aci recrearea prin bețură se face într'un mod mai rafinat aci hapul il invelisce pentru ca să nu i se simtă amărata.

Și cu toate acestea, cât de ușor ar fi ca să-și alăgă omul alte distracții, alte recreări cari pe lângă că i-ar restabili în adevăr forțele perdute, dar i-ar eruța și sănătatea, l'ar face face fericit și mulțumit de sine și de lume și s'ar bucura în tichnă de viață pe care D-deu i-a daruit-o, neblestamând la fie care pas miseriile omenesci.

Dar așa e făcut omul; rare ori se gândește la urmări și la viitor și apoi greșela, viciul, nu sunt ele păcate omenesci și omul nu e supus păcatului?

Vrei să te restabilești de ostentăla muncii tale, ce poți fi mai frumos de cât o preumblare la aer curat în afară de oraș, „în mijlocul naturii cea plină de negrăite frumuseți, în mijlocul verdeții plin de viață, în pădurea bătrână care îți învăluiește sufletul într-o dulce uitare de sine“.

„Dar câmpul, dar poena! Ce miros plăcut care îți umple pieptul! Ai voi să-l sorbi și te îmbată, te fermecă, te pătrunde, te atrage și deslușit nu știi cu ce se asemănă aceste miresele cari îți fericesc sufletul până în fundul lui.— Un miros, sănătos, viguros, răcoritor, un vârtej de aburi aromatici și neveduți se lăgână, se amestecă și să împrăștie pe de asupra acestui covor înflorit“. — (Delavrancea). Și cât de fericit te întorești dintr'o astfel de preumblare! Cât de vesel, cât de dispus, cât de odihnit te întorești acasă; lumea ți se pare mai bună, mai iubitore, viața mai ușoară și mai plăcută, mintea mai luminată, inima mai plină.

Acolo, pricepi veșnicul farmec al naturii și a tot puternicia creatorului ei.

Si când te gândești în ce stare sunt cei cari își caută distracții în căreiunim!.....

Dar excursiunile! Un apus ori un răsărit de soare te plătesce în de ajuns de grija dilei de mâni, iar un răsărit de lună te face să regreti că viața e așa de scurtă.

Dar jocurile, dar sportul?

Tote sunt menite să-ți fortifice corpul și să-ți mulțumescă sufletul, iar nu să te desguste și să te omore!

E curios și dureros tot odată cum nu pot înțelege omenii mulțumirea în adevăratul ei sens.

Nu s'ar putea egala nici odată mulțumirea câștigată dintr'un chef la care ai luat parte sau dintr'un câștig la cărți, cu adevărată mulțumire, cu fericirea, cu extazul în care te aruncă contemplarea unei ape, unei păduri sub

farmecul razelor de lună. Wein, Weib und Gesang, nu e complect căci lipsesce principalul: die natur.

Îmi vine în minte și musica încă un mijloc excelent de recreare. Cât de mare e puterea acestui dar divin asupra omului! Ce sentimente adânci, uitate, ne răscolesce, ce entusiasm, ce fanatism ne poate ea comunica. Ori ce s'ar dice despre musică dar nici o artă, nici pictura nici poezia, nu ne poate da senzații așa de puternice, așa de întinse ori așa de delicate cum ne dă muzica.

E drept că există musică care ne impresionează dureros de adânc și tocmai din cauza perfecțiunii, din cauza clarității cu cari subliniază și colorează sentimentele, din cauza potopului de emoțiune cu care ne inundă inima; această musică ne mișcă atât de mult, ne răscolesce inima așa de adânc în cât ne dore, ne pătrunde, ne deprimează, dar tocmai aci e superioritatea musicii cari ea ne dă extazul și extazul îți dă o mulțumire, o fericire așa de intensă în cât e durerosă.

Asta însă, e lucru rar, care nu se întâmplă tot d'au-na și la ori ce persoane, de aceea, pentru mine, muzica e o desevirșită recreare intelectuală, pe care o pun pe același picior, cu recreare produsă de frumusețile naturii.

* * *

Sunt multe mijlocele prin care omul se poate recrea într'un mod sănătos.

Am reamintit preumbiările, excursiunile, jocurile, sportul, muzica etc, ar trebui să mai reamintesc recrearea prin citit, convorbiri, tétu, dar mai cu sémă prin citit.

Tóte acestea însă, bine chibzuite, duc spre același tel ca și cele desvoltate, de aceea le las. —

A. GHEORGHIU.

SCRIEREA ȘI EXERCITII GRAMATICALE

(Urmare)

Comparațiunea

I. 1). Se face intuirea obiectelor sau ființelor de comparat. Ideea comparării.

2). Telul.

II. 1). Se scot. prin întrebări și răspunsuri, punctele asemănărilor și apoi a deosebirilor. Ca încheiere e un sfat pentru noi. Punctele se scriu pe tabelă, de învățător.

2). Elevii cetesc punct cu punct, învățătorul răspunde.

3) Se îndemnă școlarii, a spune punctele după care s'a făcut comparațiunea deosebindu-se cele două părți principale ale ei: asemănări, deosebiri. Invățătorul cetesce compunerea făcută de dânsul după planul de pe tabelă.

III. Se cetesc întrebările, de învățător, răspund școlarii. Se copiază întrebările, pe caete. Lecția viitoare, se face compunerea în scris.

Această *observare* ca la „descriere“.

Narațiunea. (Prescurtarea unei piese cetite)

I. 1) Se povestesc narațiunea de școlarii.

2). Telul.

II. 1). Se scot punctele principale, care se scriu de învățător, pe tabelă. Ca încheiere e morală sau învățătura.

2). Elevii cetesc punctele, învățătorul răspunde.

3). Invățătorul citesce compunerea făcută de dânsul.

III. Elevii reproduc, în ordinea întrebărilor, povestirea făcută de învățător, continuându-se unul pe altul.

Se copiază întrebările, pe caete.

Lecția viitoare, se face compunerea în scris.

Epistolele.

I. 1) Se conduc școlarii, să vadă necesitatea scrisorii ce formeză subiectul lecțiunii.

2). Titlul.

II. 1). Invățătorul cetesce scrisoarea model.

2). Se examinează scrisoarea, scoțându-se de școlarii, îndrumați de învățător, punctele :

1. Locul și data.

2. Titlul.

3. Cuprinsul scrisorii: a) Introducerea, b) Dezvoltarea ideii fundamentale; c) Încheierea.

4. Îscălitura.

5. Adresa.

La fie-care punct îi întrebăm ce ar scrie și ei.

Se cetesc punctele de pe tabelă.

III. Se spune epistola, de școlar, cu ajutorul punctelor.

Se copiază punctele. Lecția viitoare, se va face epistola în scris-

Observare. În privința generalisării să se vadă cele spuse la „descriere“.

Chitanțele, înscrisurile, contractele, petițiile, anunțurile, telegramele.

Schița acestor subiecte e asemănătoare cu cea a epistolelor, diferând, într-o cât-va, punctele din predare.

Pentru *chitanță* punctele vor fi:

1. Suma de banți primită, în cifre și litere.

2. Numele celui care a dat banii.

4. Locul și data primirei.

5. Numele primitorului (a celui care dă chitanța).

Pentru *înscris* :

1. Causa datoriei.

2. Numele creditorului.

3. Suma împrumutată.

4. Timpul de plată.

5. Dobânda.
6. Locul și data.
7. Iscălitura.

Pentru *contract*.

1. Numele contractanților și domiciliul lor.
2. Obiectul contractului.
3. Condițiunile ce și le impun contractanții.
4. Încheerea.
5. Locul și data.
6. Iscăliturile.

Notă. Deasupra chitanței, inserisului, contractului, se scrie titlul respectiv.

La *petiții* punctele vor fi:

1. Titlul.
2. Introducerea (cauzele cererii).
3. Cuprinsul (lucrul petiționat),
4. Încheerea.
5. Locul și data.
6. Semnatura.
7. Adresa.

Pentru *anunțuri* :

1. Titlul.
2. Anunțarea (aducerea la cunoștință).
3. Desvoltarea (reclama).
4. Încheerea (rugămintea).
5. Locul și data.
6. Iscălitura.

Telegrama :

1. Adresa.
2. Corpul telegramei.
3. Iscălitura.

VASILE COSTĂCHESCU
Învățătorul comunei Șoldănesci
Cot. Hârtop, jud. Suceava

(Va urma).

IMPĚRATUL MÂNĂ DE FER

(Urmare)

Mână de fer se vedu de odată luat din urmă de o oste strașnică de zmei și balauri, pe când în față avea viteza oste a lui Mugur, care nu-i da pas. Într'o clipa, turbalii lui ostași fură sfârșiați și imprăștiați ca un vârtej de colb; iar neimpăcatul împărat înțelese acum ce vra să dică înfrângerea și unilînța: căci el și ficioru-seii cadură în mâna lui Mugur, care porunci de-i puse la închisore.

Amărit. Mâna de fer, se tânguia:

— Ne ajunge mânia cerului inima-mi dice ca am făcut rău punend pe mă-ta la închisore. Iaca! de închisore avem și noi parte! Cine m'a împins să-mi urmăresc copila cu ură și dor de resbunare!!

— Ce te căinezi așa, tată? parcă ești o muiere!! N'aibi grijă: tot din pricina Vioricai le tragem toate. Ba, eu unul bănuiesc ca mama a știut sau scie ce era să ni se întâmple: căci de și departate una de alta, nu se poate sa nu aibă ele vreun mijloc de a se înțelege. Ș'apoi D-ta nu vești în toate ce ni s'au întâmplat mâna ticăloșei de Viorica? Ce căta ostea zmeilor în potriva noastră? Nu ne lasaseră ei în pace să trecem prin imperația lor, când au audit de numele ei? Cine l-a împins? Ha? și încă te mai înduișezi de dinsa și de mama? Mie îmi vine sa trimit chiar acum ștafeta să omore pe mamă, dacă n'am putut pune mâna pe fată; căci ele sunt pricina tuturor nenorocirilor noastre.

Reutaciosul își ajunse ținta: Mână de fer se înverșuna și împreună cu fecioru-sen făcu ce făcu și isburi să trimită o ștafeta, care să spuie hărcei cele bătrine să ucidă numai de cât pe imperatеса: iar ei așteptau să vadă hotărîrea lui Mugur, căruia îi trimiseseră răspuns că vor rescumera cu bani mulți și teri întinse libertatea lor.

Când află nenorocita imperatеса ce se hotărîse cu dînsa, ceru trei zile ragaz, ca să se incline și să se pregătесca de mörte, după cum era obiceiul pe vremea aceia.

— Pe urmă faceți ce-ți vrea cu mine, că amară și neagră mi-i vieța și nu mai am pentru cine trai. Ea era sigură că copila căduse în mână lui Mână de fer și că se sfârșise și cu dînsa.

Intr'o dimineață, Viorica găsi manunchiul de Viorele ud. Ea se inspăimânta și începu a-l săruta plângend; dar cu cât îl săruta, cu atâta el mai tare se 'nroura.

— Mama este în primejdie de mörte, să alergăm în ajutorul ei. Eu plec înainte; însă voiesc ca tata și frate-meu să mă urmeze îndată.

Viorica scutura salba de mărgărintar și batu de 3 ori în aer crînga de mărgean: zmeii, supușii sei, se înfașară și după porunca ei, numai cât ai clipi, fu dusă prin nouri lângă mă-sa, împreună cu jumătate din օstea lui Mugur, care remase de plecă cu restul armatei, aducend pe Mână de fer și fecioru-sen legați în lanțuri. Ajungend în imperăția lui, Mână de fer fu pus la închisore, în timp ce imperatеса se desfăta în brațele fiicei sale și nu se mai sătura de chipul mândru și iubitor al ginelei ei.

Mâna de fer se svârcoia în închisorile palatului lui, în care putrediseră atâtea nevinovați. Habar n'avea el ca împărătesa trăesce, ca Viorica e acolo și ca Mugur îi ginere. El își vedea imperația perdută, cuprinsă de Mugur—imperat, iar el rămăsese sărac și lipsit de milă. Acum îl cuprinsese mustrarea de cuget ca a poruncii să ucidă pe împărătesa și toată furia și-o varsă asupra fecioru-sau care-l împinsese la ură, resbunare și omor: «câine crud! fiară salbatică și cu mațe peștrite! numai tu mi-ai înstreinat fața, numai tu mi-ai mănjit mâinile cu sângele mamei tale!»

— A cui e vina dacă sunt așa precum dăci? cui ăre sameni eu, dacă nu ție? Nu am până și mâna ta cea blestemată? — Te-am împins la ură, resbunare și omor? Dar cum vrei ca sufletul meu să fi simțit dragostea? iubitul-m'ăști voi? Mama căuta la mine cu grăoza, din pricina mamei blestemate, pe care de la tine am moștenit-o. Nu mai pe Viorica o iubești și toată ziua o purtați din brațe în brațe!! Aha! te-a ajuns mustrarea de cuget ca ai varsat sângele Mamei, care nu-ți era cu nimic vinovată; dar Bunicu-meu și Bunica-mea cu ce ți-au fost vinovați? De ce nu te-a mustrat atunci cugetul? că nu ajungeam în halul în care sunt astăzi! Dacă este vorba așa, apoi stai să-ți mai spun: nu știu de la mama isprăvile tale din trecut, nu: baba, dadaca-mea și favorita ta, mi le-a spus. Am voit numai să me resbun pe Mama, care nu m'a iubit și ea nu mă putea iubi pentru că-ți saman ție, cum dice lumea: «bucățica ruptă».

Mâna de fer se îngrozi ascultând vorbele înveninate dar drepte ale feciorului său; îl ajunsese cel mai stras-

nic blestem din lume: fiul seu îl batjocurea, îl invinovația și-l osândea. Prăpădit și amarul se aruncă cu fața la pământ plângend, cum plângeau în această închisore acei pe cari el îi schingiunea pe nedreptul. Intr'un târziu, fiara neimblândită împreună mânele și se rugă lui D-deu: el ceru iertare femeii sale mult chinuite, pe care acum o credea pe cea a lume și n gândeau sea o ruga pe Viorica, ca pe un inger, să-i vie în ajutor. Zdrobit de osteneală și amărăciune. Mână de fer adormi cu capul pe o piatră. În somn i se arată sócra-sa și Viorel, cari i spusera să se pocăiască, că acuma îl ajunge pedepsa, respata nelegiuirilor ce a săvârșit. El se trezi îngrozit, îngeunche și începu iarăși să se rîge: dar pe când se ruga mai tare, ușile închisorii se deschiseră și soldații venira să-l ieie că să-l ducă inaintea lui Mugur împărat, care avea să-l judece.

Intrând în palat, Mână de fer vedu pe Mugur stând pe tron încunjurat de supuși, cari odată tremurau sub privirea lui. Nici unul din ei nu se 'ndură să arunce o căutătură de milă fostului lor Impărat. Acum înțelese Mână de fer, ce va să dică omul reu la inimă, lacom și crud, de care orî cine se lepădă când nu mai are de ce se teme.

Mugur sta mândru pe tronul, de pe care atâta timp Mână de fer frugerase lumea cu grozăviile lui: iar pe cap avea corona, pe care o purtase el plin de mândrie. Privindu-l cu ochiul amerințator, Mugur le dise:

-- Iată-ve ajunși unde vi se cuvîne!! Mână de fer, funia a ajuns la par: a sumat ciasul, în care să-ți plătești ticăloșia și crudimile ce ai săvârșit. Nu mai ai nici

o scapare: Vei fi spânzurat de cătră însuși supușii tăi, cari cu grăză se lepădă de tine, voind să fie mântuiți de fapta ta ca de un câine turbat. Faptele tale te judecă și te osândesc și singur vești că nimeni pe lume nu mai are mila de tine și de feciorul tău.

Audindu-și osânda, feciorul lui Mână de fer ingemuneche la picioarele lui Mugur — imperat, rugându-l de iertare și spunându-i că el n'are nici o vinovație de faptele tatălui său.

Mugur îl ținut cu ochii lui cei vii și pricepuți:

— Da cine a spus minciuni de maică-ta și cine a vârlit zizanie între tatăl tău și soră-ta?

Vedând Mână de fer că toate sunt cunoscute lui Mugur, se aruncă și el în ganunchi și început să se rōge cu lacrimi ferbinți:

— Numai odată să-mi mai ved copila, pe care am nedreptățit-o și am urgisit-o. Numai odată s'o mai string în brațele mele, că poate acuma, la ciasul morții, i-a fi mila, nu s'a mai inspăimânta de mâna mea cea blestemată; pe urmă făcă-se voia Măriei Tale. Aibă milă, mărite imperate, îndură-te; că nu cunosci focul dragostei părintesci!!

— Avut-ai tu milă de Viorel și de femeia lui? Aha! ești tată? te arde la inimă focul dragostei de tată? Dar Viorel nu era tată? cum te-ai îndurat să-l uciți, pe el și pe nevasta lui, sub ochii ficei lor, pe care ai ripit-o, ai chinut-o și la urmă ai porocit s'o omōre? Și mai îndrănesci să ceri îndurare? și mai ții încă că te arde iubirea de tată? În lături șerpi veninoși! la spinzurătoare! să scape lumea de voi.

— D-deu m'a pedepsit chiar în ziua cununiei, marite imperate, și pedepșa a ajuns și pe fiul meu, disese Mână de fer, arătând mâna lui și a feciorului lui.

— Da, pentru că te făliai că ești *mână de fer* și de fer ți-a rămas mâna, ca să te poți mai cu drept fiului. Nu e pedepșa lui D-deu acesta: e blestemul mamei, căria i-ai ripit copila: blestemul soției, căria i-ai ucis barbatul și pe urmă ți-ai mănjit mâinile și cu sângele nevinovat de femeie.

Căitu-te-ai ore când blestemul te-a ajuns? Nu. Ia-ți acumă resplata, care încă nu e așa de cumplită după cum ți s'ar cuveni.

— Vai de mine! Vai de mine!! striga Mână de fer și nici un glas omenesc, nici o inimă cu durere, care să se roge, să pue un cuvint bun pentru mine!! Și cumplit se oțeria înaintea morții, pe care o vedea cu ochii, și se țara în genunchi plângând și gemând:

— Cine, cine mai pôte pune un cuvint, cine mai pôte avea milă de un păcătos și un nenorocit, cum sunt eu și feciorul meu? Nimeni, nimeni; căci nu mai avem pe nimeni în lume!!

De odată ușile se deschiseră și Viorica, strălucind de trumuseța, intră, ținând de mână pe maică-sa: iar deasupra capetelor lor sbura vesel turturica, care nu se despărția un minunt de ele.

Viorica se aruncă în ghimuce înaintea lui Mugur și împreunându-și mâinile îl ruga:

— Imperate și iubite soț, eu și mama te rugăm să nu întuneci fericirea noastră. Iartă! iartă! *fericiți acei a căror inimă scie să ierte și să iubiască!!*

Mugur sări jos de pe tron: ridică pe Viorica în brațe și sărutându-i mâinile, o duse înaintea lui Mână de fer, care rămăsese incremenit, împreună cu fecioru-sau, necredându-și ochilor.

— Mână de fer, ești iertat. Soția și sócră-mea se rogă pentru tine, și te iartă și iertarea lor este iertarea mea.

Mână de fer și fiul lui se aruncară în genunchi și nu sciau cum să mulțămiască împărătesei și Vioricai:

— Bine ai dis, mândra tatei! Vorbele tale vor resuna veșnic în audul meu ca o gróznică osândă:

»*Fericiți acei a căror inimă scie să ierte și să nu biuse*« — Dacăși fi fost blând, cu îndurare și iubitor, nu se întâmplau toate acestea; dar am fost reu, crud și hain la inimă și D-deu m'a umilit și m'a pedepsit.

-- Să uităm cele trecute, tată. Eu și mama le-am uitat, că de nu era cea ce a fost, iubitul meu Mugur dormea și adî sub vraja zmeiceii și nu era acum barbatul meu, gînerile și cumnatul vostru, tată și frățiore.

-- Da, da, totul să fie uitat strigară din adâncul inimii, împărătesa și Mugur.

— Da copii, uitați, uitați și fiți fericiți! dar eu ori cât aș voi, ori cât de fericit aș fi, nu pot să uit: căci această mână și vederea nefericitului meu fiu imi vor aminti totdeauna făr-de-legile mele. Nu, nu pot uita; căci blestemul sângelui nevinovat ce am versat, mă va urmări totă viața până la usa mormintului.

N'apucase bine să isprăviască vorba și de odată tur-turica falfăi din aripi și se ridică în sus. Acoperișul casei trosni deschidându-se și Viorel cu femeia lui se lasară

ușor în jos, purtați de un nou luminos, care se împrăștie încetul cu încetul, respândind un dulce miros de viole.

Imperătesa lui Viorel întinse mâna de-asupra capului lui Mână de fer, glăsuind :

— Blestemul și-a luat sfârșit: D-zeu ni-a dăruit vi-eșă ca să ne putem bucura de fericirea copilei noastre și a tale. Te-am blestemat, că de fer să-ți fie mâna, până ce vom veni noi să te iertăm, din lumea în care ne-ai trimis. Iertat să fii! și chinul teu slujiască de pildă tuturor oamenilor rei, lacomi și crudi cum ai fost tu.

De odată mâinile de fer ale imperatului și fiului lui se prefăcură ca prin minune; iară ei cădură cu fața la pământ plângând de bucurie și recunoștință.

Mugur dădu lui Viorel imperăția lui, pe Mână de fer îl lăsă la locul său; iar fiului lui îi dăruie o jumătate din imperăția sa.

Mână de fer și fiul său se făcură cei mai buni și mai milostivi oameni din lume; iar Mugur și Viorica cei mai fericiți în căsnicie, lucru ce nu se mai vede adî, mai cu samă pe la curțile împărătesci.

După un an Viorica născu doi copii gemeni, un băiet și o fată. Băietului îi puseră numele Viorel, iar fetei Viorica. Cu toții se adunară la Mână de fer, unde bunicii și bunicile erau să boteze. Și unde se croie o petrecere și un chef, cum n'a mai fost de când lumea: mesele mari erau întinse și pe drumuri, iar vinul curgea în pârae nesfârșite . . . cică — ori mi se pare mie — că cam de atunci, unii oameni au luat obiceiul de a bea mai mult vin de cât apă; iar D-zeu ca să-i pedepsască,

a trimis pe lune *bôla viilor* și *seceta* — uscarea păra-
lor; așa că acuma ômenii se tot căinează veșnic. că nu au
de-ajuns *nici vin nici apă*.

Zulnia C. Isăcescu.

Născută Beleik

MODEL DE ATENȚIE

Amintire din viața unui dascăl

Era în toamnă anului 1893. După o zi și o noapte de drum, trenul plecat din orașul G. me duse în Dobro-
gia. Trist, amărit până în adâncul sufletului, bateam
trotuarul de pe strada mare a Ostrovului. Cerul era îno-
urat și vântul tîmnei sufla trist și plîngător prin copa-
cii răvășiți de frunde. Era parcă o notă comună, o ase-
mănare între plinsetul duios și molcom al vintului, și
tristeța mea.

Singur, depertat de at mei, printre streini și pe
de'asupra și'n haină de militar. Eui, civil până acum din
cap în picioare, să me ved strins în tunică, cu cisme și
căciulă -- și ca culme în a pacosteii, să fiu dus pe un-
de nu călcase picior din nîmul meu.

Tôte ca tôte, dar aaușisem din cei tovarăși că 'n
militărie nu se întrebă ce-ai fost, și boer ori plugar a-
colo e tot una.

Insfârșit, n'avuî încotro, datoria — și datoria de
țără, înainte de tôte. — Trebui ca în aceeași zi să me
înfațișez la comandament și s'era chiar să intru în serviciu.

Greu îmi fu mie la început, dar în cele din urmă m-am dat la brazda, căci cu ce nu se obicinuește omul?

Aveam noroc de maior, om bun și inteligent, care interesându-se mai de aproape de mine, mă dete la cancelarie ca secretar al batalionului permanent. Și cum vedu că me pricepeam la slujbă și aveam și puțină carte, mă pomenii într-o zi cu el, însărcinându-mă să-i meditez un ștregar de băiat cam de 10 — 11 ani.

Cu multă dragoste primiți, căci vedeam sosit momentul când să-mi pot arăta recunoștința către bine-făcătorul meu.

Multe cunoștințe de a le dăscăliet nu aveam, totuși cu puținul ce stăpâneam, mă simțeam în stare să meditez un copil de clasa II-a primară.

Băiatul părea inteligent și-mi închipuiam că-l să mergă lucrurile strună.

Îmi aduc aminte ca acum. Cancelaria regimentului se afla departe de oraș, pe câmpia Ostrovului, la o distanță de 200 metri de malul Dunării. Casele — în stil elvețian — se aflau pe coasta unui deal. În față, era un chioșc îmbrăcat tot în zorele; o mesuță, câte-va bănci, și era totă mobila. La stînga se întindeau pogone de vii, la dreapta se vedea orașul Ostrov cu case albe și copaci roșii de olane, — iar în față, pe un șes lat și 'n departare, ca o fâșie de argint, prin multele ostrove, se petrea bethrina Dunăre.

Și priveliștea acesta o admiram în fie ce dimineață din chioșcul cu zorele, unde aveam lecții de aritmetică, cu școlarul meu.

Trebue să vă spun însă, că deștept era el, nu-i vorbă, dar cât privește atenția, — Dămine păzește!

Totdeauna își găsea de lucru cu mâinile, ba cu o mărgea, ba cu un bumb, ori altă jucărie,

Intr'o di, ce-i veni maiorului (se vede că știa el ce odor de fecior are) imi trimite vorbă, că ar vrea să ia parte și dinsul la lecția copilului.

și ca nealtă dată, copilul nu avea nici o jucărie în mână; era atent și se silea să-mi răspundă bine. Tocmai me necăjiam să-l fac să înțeleagă căți de 10 sunt într'o sută; — și pe când așteptam noi răspunsul. — mulțumitt că se gândește — de o dată îl aud strigând: «Aoleu, mōre!» și speriat cu ochii mari, privea țintă într'un colț al chioșcului, unde un câne micuț, alb și gras ca un purcel, stătea tolănit într'o tufă de floricele! Ce se întâmplase?

Copilul se jucase cu cățelul până în momentul când fu chemat la lecție, și atunci, fiindu-i greu să se despartă de prieten, își luă tovarășul, și, pe furis, fără să prind de veste, îl tupilise în erva de lângă ușa. La un moment dat, cănele adormit, se întorce cu fața în sus, — copilul care — se vede lucru -- îl privise până atunci, socoti că mōre, și așa pe când me trecuseră sudorile așteptând răspunsul, me pomenii cu strigătul lui: «Aoleu mōre!»

Dar și maiorul, cu o vargă din urmă, îi aplica pe spate metoda gândirii

Bieți dascăli, sōrta nu v'ō invidiez!.

OLTEO

CĂMEȘA FERICITULUI *)

Era odata un împărat, care în fie-ce di se jeluia de neputințele sale ca, tare-i necăjit și amarit, fiind-că are atâtea griji pe capul său: pe când ei trebuie să fie destul de fericiți. Ministrii răspundeau că, nici ei nu sunt scutiți de griji și suferinți. Intre acestea el aducea vorba despre supușii săi și-i credea fericiți că, nu aveau griji pe care le avea el.

În una din zile, ce-i vine împăratului, spune miniștrilor că ar dori foarte mult să schimbe pentru o di locul cu unul din supușii săi fericiți, sau să se îmbrace măcar, cu cămeșa unui fericit. Îndată ce împăratul și-a exprimat dorința aceasta, unul din miniștri a și plecat prin țară pentru a-i aduce cămeșa unui fericit. El s'a adresat mai întâi bogaților, cari aveau moșii și trăiau în palaturi mari și frumoase; dar ei se jeluiau de-a rîndul: care era bolnav el sau nevasta ori un copil; care că-i mergeau afacerile, care că i s'au uscat semănăturile din cauza secetei, care că i s'au întâmplat altele și altele, după diferite localități.

Vedînd ministrul că între bogați nu găsesce nici unul fără griji, s'a adresat oamenilor de rînd; dar și aceștia se căinau fie-care în felul lor; negoțitorii că nu sunt vînderi, că e criza, agricultorii că nu s'au făcut grînele și alții altele și altele.

Dupa un timp îndelungat de cercetare prin întreaga împărăție, ministrul se întorcea acasă mai mîhnit de cum plecase și sa gîndea, în mîntea sa, cum să se scuze țării cu împăratul că nu găsisese nici un om fericit, care

sa nu aibă nici o grijă, cum pretindea imperatul, când aprôpe de casă aude o voce de om dicând:

— «Cât i-s de fericit» întorce iute capul și ce se vadă! în dosul unui gard, un om îmbrăcat cu o hama flendurôsă ședea întins la sôre. Ministrul atras de vorba lui se apropie și-l întrebă:

— «Ce diseși mei omule, ce ești fericit?»

— «Da, tare-s fericit».

-- «Da ai tu casă, masă»?

— «Ba ferescă Dumnezeu!

— «Ai nevastă, copii»?

— «D'apoi dac'aș avea, aș mai fi eu fericit»? ! . . .

— Da unde dormi?»?

— Aici unde me vedi».

— «Da când e vremea rea orî frig?»?

— «Ei atunci găsec eu un loc calduros, unde-s gunoe de la cai, orî aiurea».

— «Da ce mănânci?»?

— «Dumnezeu î-mi pörtă de grijă, mănânc adı la unul, mâne la altul; li fac câte-o lécă de tréba și-mi dau de mâncare și așa n'am nici o grijă, i-s cel mai fericit om.»

— «Dacă-i așa, desbracă cămeșa s'o duc împêratului.

— «Da unde am eu cămeșă!

Când ministrul s'a dus la imperat și a început a-i spune că în tötă împêrătia a găsit un singur om care se lăuda că e fericit N'apucă a termina cuvintul și împêratul cere «cămeșa fericitului» s'o îmbrace.

— «Dar n'avea nici cămeșă!» răspunde ministrul.

Atunci imperatul rămâne pe gânduri . . . și când a auzit totul în ce consta fericirea acelui om, i-a fost rușine de ideile lui, și-a recunoscut greșala și s'a convins că fericirea nu poate consta în lipsa grijilor, ci în ostentala și puțința de a le îndepărta.

Fericirea constă în bucurie și speranța către mai bine. Melancolia și tendința către neactivitate duce la nefericire.

«Bordeiul în care să ride e de preferat palatului în care să plinge.

Numai pesimistul dice că: «Fericirea e ca ecoul; răspunde dar nu vine».

Și ca «sa te simți fericit e un merit».

Dar fericirea, ca și nefericirea, e în caracterul vesel sau trist a fie-cărui om.

C. VRANCEANU

Piatra N.

LISTA

Numerilor câștigători la lotăria «Societății Propășirea» ce s'a tras în ziua de 10 Mai 1900.

<u>Loto</u>	<u>Numele Persónclor</u>	<u>No. din listă</u>
No. 1	D-l Gh. Ionescu, Mastacăn	572
„ 2	D-ra Corina Patrașcu	100
„ 3	D-na Zulnia Isăcescu	142
„ 4	D-l Leon Leibinzon	467
„ 5	D-ra Ecaterina Georgescu, institutore	309

<i>Loto</i>	<i>Numele Persoanelor</i>	<i>No. din lista</i>
No. 6	D-na Aglaia Manoliu	159
„ 7	D-l Gheorghies Invețator Budești-Ghicăi	374
„ 8	D-ra Aurelia Lafon	50
„ 9	D-ra Adela Romănescu comuna Siliștea	90
„ 10	D-na Stefania Frăsinescu	339
„ 11	D-na Aglaia Adămescu	54
„ 12	D-l Ion Mărdărescu, Focșani	558
„ 13	D-l Ion Mironescu, Tazlău	270
„ 14	D-ra Florica Lascarachi	28
„ 15	D-na Natalia P. Cuza	411
„ 16	D-na Victoria Herșcovicî	109
„ 17	Veisnan B Hilel (elev)	63
„ 18	D-l C. Vrănceanu institutor	188
„ 19	C. N. Brădescu (elev)	543
„ 20	D-na Pulcheria Crivăț	513
„ 21	D-l Idiceanu Invețator	324
„ 22	Istrail Nacht (elev)	538
„ 23	D-l Ion Trifan Tărpescî	362
„ 24	Maria A. Lazariu	70
„ 25	Lucia Severineanu	479
„ 26	D-l Avram Lipa Iuster	446
„ 27	D-l Ion Ciuca profesor	158
„ 28	D-na Bacalu	501
„ 29	D-l Rosenfeld Leon	528
„ 30	I D. Colbece (elev)	556
„ 31	Istrail Nacht	532
„ 32	D-na Victoria Herșcovicî	130
„ 33	Filip Reinert (elev)	62
„ 34	D-na Victoria Herșcovicî	117

<u>Loto</u>	<u>Numele Persoanelor</u>	<u>No. din listă</u>
No 35	D-l C. R. Teofănescu Bicaz	267
" 36	D-l Iosef Marcovici	437
" 37	D-l H. Veisman gară	564
" 38	D-l Ión Negrea	215
" 39	Ida Veisinger	149
" 40	D-l Gh. Comoniță	370
" 41	Natalia Iftodor	413
" 42	D-l Gh. Oancea	194
" 43	D-l Ión Ioaniu	486
" 44	D-ra Alisea Istrati	179

COMITETUL

SOCIETATEA CORPULUI DID. DIN JUD. NEMȚU
 « PROPĂȘIREA »

SITUAȚIA CASEI LA FINELE LUNEI APRILIE 1900

<u>Lei</u>	<u>B.</u>	
6183	04	Căpitalul societății se compune:
		<u>Lei</u> <u>B.</u>
		5604 00 In 12 recipise a casei de depuneri
		<u>Lei</u> <u>B.</u>
		411 04 Numerar soldo anului trecut.
		168 00 Incasat în luna Aprilie a. c.
		579 04 din casa.
		317 35 Dați pentru întreținerea cantinelor pe lunele Aprilie, Mai și Innie a. c.
		261 69 Numerar în casă.
		<u>6183 04</u>

Adică șase mii una sută optzeci și trei lei și patru bani în total.

Casier O. PARTENI.

Secretar Comptabil, Mihail T. Pantazi

II. MATEMATICA

▲ ARITMETICA

a). Tratatrea regulelor aritmetice.

I. 1). Se împropșetăză principiile sau definițiile pe care trebuie să se sprijine lecția de predat.

2). Țelul.

II. 1). Deslegarea unei probleme concretă: a) oral, făcându-se analiza reală (logică) și analiza aritmetică (numerică); b) în scris.

Se confruntă rezultatul aflat în minte cu cel aflat în scris.

III. Se rezolvă de elevi, în scris, a doua și una oră și a treia problemă

IV. Se provocă școlarii, să observe aședarea, și mersul lucrărilor, îndrumându-i la scötorea regulei. Se formăză, pe scurt, regula, de invățător, pe cât se pöte în termenii manualului elevilor.

V. 1). Se cetesce regula din manual. apoi se repetă de școlarii, până la dexteritate.

2). Aplicații asupra regulei: exerciții, probleme practice.

* * *

b). Resolvarea temelor.

I. 1). Țelul

2) Împropșetarea cunoșcinților necesare.

II. 1). Enunțarea problemei și scrierea ei pe tablă, de cătră invățător.

2). Se repetă enunțul problemei, de cătră școlarii.

3). Analiza problemei: a) Analiza logică (reală) asupra obiectelor din temă.

b). Analiza numerică (aritmetică): 1) Resonamentul asupra raporturilor numerice (cătimele cunoscute, cele necunoscute, părțile componente ale problemei); 2) Rezolvirea propriu zisă: a) oral; b) în scris.

Notă. Întâi se vor înșira lucrările, apoi se vor efectua.

4). Resumat. Învățătorul provocă pe școlarii de a da samă, adică a spune în limbaj corect, tot mersul rezolvării, încheind cu răspunsul.

III. Dacă se poate, se deslegă problema și în alt mod. Se compară modurile prin care s'ați rezolvit problema și se stabilește care e cel mai simplu și mai natural.

IV. Aplicații: Învățături scose din problema deslegată; probleme analoge din manualul de Aritmetică.

2. GEOMETRIA

a). Formarea noțiunilor geometrice.

1. 1). Se înprospetează în memoria elevilor, ideile vechi care sunt înrudite cu cele ce au să se propună și servesc ca pregătire pentru înțelegerea acestora.

2). *Țelul.*

II. Se prezintă noul subiect, prin intuiție directă. Se întrebuințează, unde se poate, procesul genetic, care consistă în aceea că învățătorul face cunoscute însușirile figurii geometrice, construind-o din părțile sale, înaintea elevilor.

III. Se intuiază un alt exemplu.

IV. Se resumă cunoștințele, enumerându-se, în ordine, toate notele esențiale observate. Se desemnează, de învățător pe tabelă, de școlari pe plăci, icônele formelor geometrice.

Se dă de școlari definiția completă a noțiunii geometrice căutate. La necesitate, se formulează de învățător.

V. 1). Se deprind definițiile până la dexteritate. 2) Aplicații asupra noțiunilor predate. Desemn pentru acasă. Să pôte da școlarii să facă figurile geometrice și din carton. Corpurile geometrice se mai pot face din lemn, sfece, cartofi.

* * *

b). Adevărurile geometrice.

I. 1). Se improspetează noțiunile și adevărurile deja cunoscute, care sunt necesare pentru priceperea lecției celei nouă.

2). Telul.

II. Să țină un exemplu practic (cu mijloace intuitive bune) și se conduc școlarii să-l deslege. La necesitate, se dau îndrumări acomodate.

III. Se procedeză în acelaș fel încă cu un exemplu sau două.

IV. Se provocă școlarii să descrie prin vorbire clară, totă procedura și în fine să abstragă adevărul geometric.

V. 1). Se deprinde regula, până la îndemănare.

2). Aplicații în viața practică. Probleme din manual

VASILE COSTĂCHESCU

Învățătorul comunei Șoldănești

Cot. Hârtop. jud. Suceava

CAUSA ȘI EFECT

Pământul—acest bob invisibil între mulțimea corpurilor cerești—e supus și el influenței unor anumite legi, mișcându-se cu toate vietățile ce mișună pe el: iar viața omului, deși el e cel mai perfect dintre toate, e un lung năvod a le cărui fire — legi a le naturii — îl stăpinesc în mreșile ei.

Viața e o călătorie cu un sfârșit și ea, ca orî care, iar drumul e'nșesat cu dese fire—legi—pe cari călătorul se ferește mereu a le atinge și calca, pentru ca urmări-le să nu le sufere.

Școala, ca societate și ea de mici indiviđi, prepară pe copil pentru ca în călătoria ce-o are de făcut, să mîergă drept fără șovăire, ferindu-se mereu a calca firele —legile naturii—și a trece prin aceste dese bariere fără să sufere efectul călcării vre uneia.

Dacă ne referim la legile fizice, putem afirma în cor, că bola e o pedepsă, ce trebuie s'o sufere orî-cine calcă legea naturală.

Ea e o consecință atît de dreptă pentru cel ce calcă legea, în cât nu se găsește judecător mai drept, ce ar putea critica pronunțarea sentinței, dar nici muritor, care'n lunga-i călătorie să nu calce aceste fire—legi—și să nu-și facă osînda.

Mînânci sau beî mult? legea te pedepsește: te'mbolnăveșci.

Umblî desbrăcat pe ger? Sentința imediat ți se pronunță.

Nu există nimic în univers, care să nu se miște uneî anumite legi.

În fine atît de multe-s și variate aceste legi ale naturii, în cît nu știu, dacă vre-un savant a putut să le enumere, dar nici muritor, care să îndrăsnescă a afirma, că'n viața sa n'a suferit urmările — efectul — călcării lor.

Cu toate acestea, se poate face apel contra sentinței pronunțată de ne-urmarea unei legi, dar suferindul nu poate căpăta achitarea în totul, căci doctorul, cît de savant fie el, nu poate înlătura efectul în totul, de ore ce cauza n'a fost înlăturată de la început.

El, ca ori ce muritor supus aceluiași legi, nu-î stă prin putința de cît să amelioreze și să repare reul, rămânând ca suferindul să fie înfierat, ca cu o pecete, de nenumeratele semne și cicatrice, care-l arată lumii ca pe un vinovat, ce și-a făcut osînda pentru violarea legii.

Iată deci, că ori ce boală sau reu e un efect a unei cauze neprevădută de noi înși-ne, cari nu putem pași pe firul vieții drept, fără șovăire, fără a nu comite călcări de legi, care aduc ca drept resplată — efect — boala, reul, primit de toți fără murmur și fără deosebire de rang și clasă, căci legile naturii sunt singurele fără excepție, tratând cu aceeași severitate atît pe cel bogat cît și pe cel sărac.

Omul în mersul seu evolutiv către civilizație a început să cunoască puțin câte puțin aceste legi, ferindu-se de a le viola, căci, în lunga lui practică a vieții, de multe ori a suferit urmările — efectul — călcării lor; ba mai mult încă: Din acesta lungă școlă a cunoșterii legilor naturii, a putut să conchidă clar, că: Nici un fir de per nu se mișcă de cît conform unei anumite legi și..... Nici o cauză fără efect.

Dacă am luat ca exemplu suferința fizică — boala — vedem că omul, ca cel pațit, care'n nenumărate rinduri a suferit efectul cauzei neprevădute, a început în interesul conservării speciei să divulge cauza pentru a înlătura efectul, până ce adî volumnul higienei eșit din practică se tot mărește mereu, înregistrând diluic noi povețe pentru înlăturuarea cauzei a căreî efect e în defavōrea individului și societății.

După ce vine imediat medicina, care și ea ca operă a omului nu se pōte opune legilor naturei și nu face alt de cāt repară organismele celor cuprinși în mreșile legilor.

Organismul reparaț de mai multe ori diferă de cel sănătos — de și pōte vederea ne înșală — și ca orî-ce mașină a căreî mecanism e deranjaț și chiar stricaț, devine în stare de a nu mai putea funcționa și atunci.....? Nu face alt de cāt se supune unei alte legi, ce-î ordonă să'si dea dimisia ca drept resplată—efect—a ne-urmăreî legilor.

Dacă omul, ca individ matur, violeză așa de des aceste—ne-numerate—legi, cu alit mai mult copilul, ce nu le cunoșce.

El priveșce compătimitor pe suferind, nesciind cui să atribue pricina durerēi.

Copilul mic n'are cunoșcința de causa și deci mereu trebuie să indure efectele.

Deci prima educătoare a lui, care e mama și casurî excepționale—de regretaț—doica și guvernanta, ar trebui

sa cunoască prea bine școla de unde a eșit adevărul : «Nici o cauză fără efect».

Deci cauza înlăturată, dacă efectul ar fi real pentru individ.

Înlătură cauza bătăii, dacă vrei să nu simți efectul pe spinare.

De multe ori o cauză mică și ne-băgată în seamă, are efecte funeste.

Un profesor englez vrând să dea o lecție de-asemena natură elevilor sei îi scote la țerm și-i pune pe toți într'o barcă.

După ce el îndreptă barca către un colț mic de stincă, ce era aproape invisibil la suprafața apei, le spune : Mânați copii!

Elevii vislară mereu, fără a observa cauza, ce era să producă un efect.

În iuțela ei, barca se isbi de stincă și-i resturnă pe toți în apă, pe care profesorul o șcia că nu'i adâncă.

Ei vedeți copii . . . Dacă apa ar fi fost adâncă?.....

Suferi și el efectul numai se-i facă se 'ntelégă cauza :

De ce n'ați observat colțul stâncei ?

1900 Februarie 12.

(Va urma)

G. POPESCU
Vânătorii-Nemțu.